

D85/12

26 september 1985

HET FINSE BELEID TEGENOVER VLUCHTELINGEN UIT DE SOVJET-UNIE

Het vluchtelingen beleid en de asylnpolitiek van de Finse autoriteiten zijn bepaald restrictief en nogal omstreken te noemen. Amnesty International heeft vrij veel voorbeelden gegeven van Sovjetbrugers, die naar Finland zouden zijn gevlucht, daar zouden zijn teruggestuurd en terug in de Sovjet-Unie naar strafkamp of psychiatrische inrichting zouden zijn verwezen. Daar staan echter andere voorbeelden tegen over.

Afgelopen maand deed zich een geval voor, dat zou kunnen duiden op een mildere houding van Finland in dit opzicht, die misschien symptomatisch is voor een meer algemene versoepeling in de Finse politiek.

HET FINSE BELEID TEGENOVER VLUCHTELINGEN UIT DE SOVJET-UNIE

Het Finse beleid tegenover vluchtelingen uit de Sovjet-Unie en andere Oosteuropese landen is al meermalen in opspraak geweest.

Het meest recent was dat het geval vorig jaar zomer toen de Estlandse onderminister van Justitie, Valdo RANDPERE, met zijn vrouw via Finland de Sovjet-Unie ontvluchtte en in Zweden politiek asyl vroeg. Gevraagd tijdens een interview met de Zweedse tv waarom zij niet in Finland om politiek asyl verzocht hadden, antwoordden de beide vluchtelingen dat zij dat niet hadden gedurfd omdat zij ervan overtuigd waren dat de Finnen hen naar de Sovjet-Unie zouden hebben teruggestuurd. Toen enkele weken later de Tsjechoslowaakse ijshockeykeeper er eveneens in Finland vandoor ging om vervolgens in Zweden politiek asyl te vragen, kwam deze met dezelfde uitspraak: "De Finnen sturen vluchtelingen terug".

Doordat deze uitspraken internationaal sterk de aandacht trokken - het tv-interview met RANDPERE en vrouw werd in verschillende landen geheel of voor een deel overgenomen - en doordat bovendien Amnesty International met een kritische verklaring over het Finse vluchtelingenbeleid kwam, zagen de Finse autoriteiten zich gedwongen tot een publieke stellingname.

Die stellingname kwam - uiteraard - neer op een verdediging van het Finse beleid terzake en op de ontkenning dat Finland Sowjet-vluchtelingen zonder meer weer aan Moskou zou uitleveren. Maar in details wilden de overheidswoordvoerders niet treden. Gevallen van Sowjetburgers - aangedragen door bijv. Amnesty International - die naar Finland zouden zijn gevlucht, gere- tourneerd en die terug in de Sowjet-Unie naar strafkamp of psychiatrische inrichting zouden zijn verwezen, bleken onbespreekbaar. Een Fins parlamentslid, Veikko VENNABO, klaagde naar aanleiding hiervan: "Ook voor parlementariërs is niet te achterhalen wat er precies met vluchtelingen wordt uitgespookt". Dezelfde klacht heeft Amnesty International.

Duidelijk is wel dat de Finse asylnpolitiek bepaald restrictief is en dat Finland - de autoriteiten geven dat openlijk toe - de conventie van Geneve over politieke vluchtelingen strenger interpreteert dan andere landen. Hoeveel strenger blijkt wanneer men de Finse wettelijke bepalingen terzake vergelijkt met die van bijv. het buurland Zweden. De Zweedse wet bepaalt dat een vluchteling asyl moet krijgen als er geen plausibele redenen zijn om hem dat te weigeren. In Finland daarentegen verplicht de wet de overheid tot niets. De betreffende bepalingen zeggen dat als een vluchteling kan bewijzen in eigen land te worden vervolgd, hij asyl kan krijgen. Dus zelfs al kan een vluchteling een dergelijk bewijs leveren - iets dat in de praktijk vaak moeilijk en niet zelden onmogelijk is - dan nog heeft hij geen zekerheid. De Finse autoriteiten kunnen asyl verlenen maar hoeven het niet te doen. Wat overigens die bewijzen betreft, het argument dat iemand zich alleen al met zijn vlucht strafbaar maakt in eigen land, wordt in Finland niet als bewijs geaccepteerd.

Op vluchtelingen uit de Sowjet-Unie zijn naast deze algemene regels nog de bepalingen van het Fins-Sowjetrussische grensverdrag van toepassing. Dit verdrag zegt dat mensen die onbedoeld de lange en niet overal even goedbewaakte grens tussen de twee landen overkomen, teruggaan en dat in gevallen van bewuste vlucht "een diplomatieke oplossing" wordt gezocht. De Finse overheid heeft dus volop mogelijkheden om zich van politieke vluchtelingen te ontdoen, terwijl Moskou als het om vluchtelingen uit de Sowjet-Unie gaat, alle kans heeft om zich bij het streven naar een "diplomatieke oplossing" te laten gelden.

Waar dit in de praktijk toe leidt, mag blijken uit het feit dat het de afgelopen twintig jaar slechts een (!) keer voorgekomen is dat een Sowjetdefector in Finland politiek asyl kreeg. Dat gebeurde in 1973, echter pas nadat de ambassades van de VS en de BRD - de betrokkene heette - zich met de zaak hadden bemoeid. Omgekeerd zijn er diverse gevallen bekend waarin vluchtelingen uit de Sowjet-Unie werden teruggestuurd om daarna door de Sowjet-autoriteiten te worden gestraft. Alweer Amnesty International noemt in dit verband o.a. , die in 1980 naar Finland vluchtte, na drie dagen werd teruggestuurd en die vervolgens tot 12 jaar strafkamp werd veroordeeld. Een vluchteling uit Estland overkwam in 1983 hetzelfde.

Om hoeveel van dergelijke gevallen het precies gaat, is echter niet bekend. De Finse vreemdelingenpolitie schermt de praktische uitvoering van het vreemdelingenbeleid zoveel mogelijk af en reageert op beschuldigingen inzake haar optreden als regel met ontkenningen. Politieke autoriteiten doen hetzelfde of verwijzen naar de algemene uitgangspunten van het Finse asylbeleid, een beleid waarmee Finland, niet alleen trouwens tegenover vluchtelingen uit de Sowjet-Unie maar ook tegenover asylzoekers uit niet-communistische staten, zeker tot de minst toeschietelijke landen behoort.

Intussen is het ook zo dat vluchtelingen die contact met de grens- c.q. de vreemdelingenpolitie weten te vermijden, zonder veel problemen naar Zweden kunnen reizen. Prive personen en zelfs mensen van de gewone politie helpen niet zelden de vluchteling daarbij een handje. Ongetwijfeld is dit de reden dat er toch nogal wat gevallen bekend zijn van Oost-Europeanen die via Finland naar het Westen ontkwamen.

Afgelopen maand, op 4 september j.l., maakten de Finse autoriteiten officieel bekend dat er aan drie vluchtelingen uit Estland een tijdelijke verblijfsvergunning was toegekend. Het Franse dagblad Le Monde, dat hier melding van maakte, tekende erbij aan dat dit "in tegenstelling (was) met het gebruikelijke beleid" van de Finnen. Le Monde veronderstelt dat Helsinki zich de manier waarop het Finse asylbeleid vorig jaar internationaal ter discussie kwam, toch heeft aangetrokken en nu een gelegenheid heeft aangegrepen om te proberen de geuite kritiek te ontzenuwen. Het blad meent verder een meer algemene versoepeling in de Finse politiek te kunnen waarnemen. Het wijst er in dit verband op dat in augustus j.l., toen de 10e verjaardag van de ondertekening van

de slotacte van de conferentie van Helsinki werd gevierd, de Finse instanties ballingen uit de Baltische landen toestemming gaven om in Helsinki tegen de Sowjet-Unie te demonstreren.